

Welk een zaligheid geeft het bij-God-bewustzijn! Is er iets denkbaar, dat daarboven uitgaat? Zijn ze te overtreffen? Ze zijn te overtreffen, o ziel.

En wel door het in-God-bewustzijn.

Maar, waar het bij-God-bewustzijn reeds in enkele perioden van uw leven krachtig werkt, daar is dat in-God-bewustzijn nog zeldzamer.

Ja, het wordt hier op aarde voor u nooit mystieke werkelijkheid.

De apostel zegt, dat uw leven met Christus verborgen is in God.

Merk er wel op.

Verborgen!

Door het geloof kunt ge het alleen gervaarden, maar u niet voorstellen en ook niet doorvoelen.

Iets van de buitenzijde van die heerlijke vrucht van Christus' verdiensten kunt gij smaken, wanneer uw gemeenschap met uw Heiland waarlijk innig is.

Maar de eigenlijke vrucht toch niet.

Die blijft voor de hemelen bewaard.

En zelfs als Paulus naar den derden hemel is opgetrokken geweest, dan gewaagt hij wel van dingen, die hij gezien, beleefd heeft en die door menschenlong nooit zijn uit te spreken.

Doch dat hij de volle realiteit van het in-God-zijn heeft genoten, dat deelt hij niet mee.

Daarvoor is een gedurig liggen in den schoot van uw Redder noodzakelijk.

Ann de verzekering, dat het leven van de geloovigen met Christus verborgen is in God, laat hij dan ook de vermaning voorafgaan: bedenkt de dingen die boven zijn.

Boven wordt het u eerst geschoonken.

Boven wordt, wat nu ook bij het krachtigste geloof nog verborgen is, eerst openbaar.

De ervaring, de doorleving van het in-God-te-zijn wat zal dat meer dan verrukkelijk zijn!

U door God te voelen omsloten.

U niet slechts door Zijn genegenheden, maar door Zijn persoonlijkheid zelf te voelen omringd!

Ge kunt er zelfs niet van stamelen, o ziel.

Ge kunt er alleen naar verlangen.

Ge kunt er smachtend om smeeken.

O, laat dat toch niet na.

HEPP.

KERKELIJK LEVEN.

Mag met een verbeterde bijbelvertaling langer gedraaid?

IX.

Uitgangspunt voor de bespreking van deze urgente kwestie is het rapport, dat in deze materie op de Synode van 1917 werd uitgebracht en de koninklijke, welke daar werden aangenomen. De Synode achtte een herziening van de Statenvertaling niet beslist noodzakelijk.

Ten opzichte van de wenschelijkheid stond zij anders. Het rapport onderscheidde daarbij tusschen het groote bezwaren. De laatste zou de moeite niet loonen. Het gaf de voorkeur aan de tweede. Toch meende het rapport, en de Synode sloot zich daarbij aan, dat de Synode daartoe niet zelf het initiatief moest nemen, omdat nog te veel voorarbeid moest worden verricht.

Het bezwaar van den vóórarbeid is thans weggenomen. Bijna een derde van heel de Schrift is door Gereformeerde Godgeleerden sindsdien opnieuw vertaald en gekommentarieerd. Dit mag voldoende gesicht om met den definitieven vertalingsarbeid een aanvang te maken.

Zij, die dien voorarbeid hebben verricht zijn als vanzelf tot vertalers aangeworven. Zij staan thans nog in de kracht van hun leven. En waar met de vertaling een aanzienlijke tijd is gemoeid, is uitstel zeer te ontbreken.

Ook dit mag niet vergeten: gelijk in den tijd der Statenvertaling is ook thans het tekstonderzoek tot een rustpunt gekomen. Men kan zeggen, dat we thans een nieuwen tekst receptus van het Nieuwe Testament hebben. Is dan niet de gelegenheid gunstig om nu met een verbeterde bijbelvertaling te beginnen?

Is de Statenvertaling tot stand gekomen in een tijd, toen men zich voor de autoriteit der Schrift hoog en heeft zij er middelkerwijs toe meegewerkt, dat in den tijd van inzien, welke daaro pgevolgd is, vele eenvoudigen aan de waarheid vasthielden, wij hebben er ons ernstig rekenschap van te geven of ons in deze mischien niet een de capo van het verleden wacht en of wij verantwoord zijn, wanneer wij het nageslacht niet het kostelijk kleinood nalaten aan een verbeterde bijbelvertaling. Wanneer onverhoopt de deformatie onze kerken mocht verminken, is wellicht in geen eeuwen een zuivere vertaling te wachten. En zoolang kan onze Statenvertaling niet meer mee.

Op het reformatoerisch program behoort verbetering der bijbelvertaling te staan vóór uitbreiding der belijdenis en herziening der liturgie, hoe gewenscht beide laatste ook zijn. Want en belijdenis en liturgie zijn ten opzichte van de Schrift secundair. God heeft de zielen der geloovigen aan die Schrift gebonden. Verreweg de meesten kennen echter de Schrift slechts in een vertaling. Maar dan heeft de kerk ook te zorgen, dat deze vertaling zoo getrouw mogelijk zij. En nu zal geen deskundige durven beweren, dat de Statenvertaling, hoe uitnemend ook, het moedersche licht doet uitschijnen, dat God over de Schrift voor het tegenwoordige gesticht deed opegaan. Het verschil tusschen „grondtekst“ en Statenvertaling is waarlijk niet zoo gering. Neemt men dat verschil niet zooveel mogelijk weg, dan zal hiervan het gevolg zijn, dat de gemeente meer en meer los wordt van het Woord.

Symptomen van losworden van het Woord komen af en toe in de prediking reeds tot uiting, door de individuele vertalingen, welke

van den kansel soms worden geboden en waarbij er zijn, die nog gebrekiger zijn dan de Statenvertaling.

Het besef, dat de Statenvertaling op meer dan één punt verouderd is, sijpelt langzaam, maar zeker naar heel de gemeente door.

Uitteraard is er een categorie van gemeentelieden, die dit besef zoolang mogelijk trachten te onderdrukken.

Maar daartegenover bevindt zich weer een andere categorie, die neiging heeft om in meer dan één opzicht de waarde der traditie te miskennen en die dit besef in niet te voren overwogen daden tot uiting brengen.

Het is een feit, dat er Gereformeerde gezinnen zijn, waarin bij de huiselijke godsdienst-oefening niet meer de Statenvertaling wordt gebruikt, maar partikuliere vertalingen, ja zelfs de Leidsche Vertaling.

Vraagt gij dan, waarom men zoo handelt en of zij over de meerdere juistheid van die vertalingen oordeelen kunnen, dan zult gij meermalen een antwoord ontvangen: dat nu juist niet, maar ik begrijp ze beter dan den Statenbijbel.

Het moet worden toegegeven, dat dit al een zeer oppervlakkig motief is.

Niet de betrouwbaarheid der vertaling geeft hier den doorslag, maar de leesbaarheid.

Wie dus aan den grondtekst een zin leent, die er in 't geheel niet in ligt, maar die bevattelijk is voor het verstand of meer het gevoel toespreekt, kan bij deze menschen voor zijn werk, dat zacht uitgedrukt niet serieuze mag worden geheeten, afzet-gebied vinden.

Zoo doen rationalisme en mysticisme hun intrede in de gemeente.

Verstand en gevoel beslissen wat God in Zijn Woord wil zeggen en wat niet.

En nu kunt gij en moet gij hiertegen ook wel toornen.

Gij kunt deze menschen om hun lichtvaardig radikalisme bestraffen.

Maar daarmee zijt gij niet klaar.

De kerk geve hun een vertaling, waaraan minder gebreken kleven.

Met toornen, berispen, kritiseeren komt zij er niet. Zij moet er iets positiefs tegenover stellen.

Al worden de bezwaren tegen de Statenvertaling overdreven, de bezwaren zijn er en worden steeds sterker gevoeld.

Te keeren is dit niet.

En het mag ook niet.

Die bezwaren behooien zoo spoedig mogelijk uit den weg geruimd te worden.

Zelfs alle voorwendsel moet worden ontnomen. Anders is de kerk niet verantwoord, dat haar leden van de waarheid afzwerven.

Men stelle zich niet gerust: het zijn maar enkelingen, die een modernistische bijbelvertaling ter hand nemen.

Die enkelingen oefenen ook invloed en slepen anderen mee.

De tijdgeest werkt de loswekking van het Woord in de hand.

Dat de kerk dit gevaar manmoedig onder de oogen zie en geen halve maatregelen neme of erger nog: zich van het nemen van maatregelen onthoude.

Op nog een ander symptoom dient gewezen.

Ik denk, dat iedere predikant met eenige ervaring, vooral in groote-stads-gemeenten er over meespraken kan.

Wanneer jonge menschen met moeilijkheden, welke de leer betreffen, tot hun dominee gaan en deze de Schrift voor hen doet spreken, is dit een vraag, die keer op keer wordt gesteld: maar moet die tekst misschien niet anders worden vertaald?

Zoozeer werkt het weten, dat de Statenvertaling gebrekkig is, den twijfel in de hand!

Een afwijkende meening zoekt men soms gaarne te dekken met een mogelijke onjuistheid in de vertaling.

En dan kan men soms zoo schrijnend voelen het tekort van de kerk in deze.

Wie met jonge menschen, die de talen, waarin de Bijbel geschreven is, zelf niet machtig zijn, in aanraking komt, kennis neemt van hun strijd, geduldig luistert naar hun moeite, zal zich van deze kwestie niet zoo luchtig kunnen afmaken.

Er is bij velen niet dat vertrouwen op het Woord Gods, dat er zijn moet.

Daaraan draagt ook schuld, dat onze bijbelvertaling niet is, die ze moet zijn en kan zijn.

Er bestaat hier werkelijk een noodstand.

Dat men zich niet susse en paale.

— Petrus van Maastricht over het spreken van de slang.

I.

De kwestie-Geelkerken is een bron van zorg, een bron van twist, maar ook een bron van lektuur.

De eene brochure gaat, de andere komt.

Er zijn er bij — wij hopen ze op een anderen keer te bespreken — die getuigen van ernstige studie.

Er zijn er ook bij, die de vertroebeling nog grooter maken.

Voegt daarbij de artikelen, welke in de bladen

daarover worden geschreven en gij verwondert u niet, dat sommigen besluiten: ik wil er niets meer van lezen, ik heb er genoeg van.

Toch worden zóó de moeilijkheden niet opgelost. Wij lezen ergens wel een voorstel om alle geschrift over deze kwestie te staken tot de Generale Synode, maar men kan van tevoren nitrekenen, dat dit voorstel niet wordt aangenomen.

En dat men zich uit, kan op zichzelf geen kwaad. De geesten worden openbaar.

Met droefheid ontwaart men, dat er in onze kerken stroomingen werken, die worden ze niet in tijds in goede bedding geleid, in plaats van een geleidelijke, een meer ingrijpende reformatie noodzakelijk maken.

We willen echter ook niet voorbijzien, dat er thans veel gesproken en geschreven wordt, wat later, als de bewogen psychische gesteldheid voor een kalmere heeft plaats gemaakt, gaarne zal worden teruggenomen.

Eigenaardig is het, dat zooveel de meening zijn toegedaan als zou de kwestie van het spreken van de slang in het Paradijs eerst nu een brandende zijn geworden.

Men meent soms fonkelnieuwe argumenten aan te voeren, terwijl, als men de geschiedenis raadpleegd had, zou bemerken, dat ze al erg oud waren.

Wat men op rekening van de laatste vorderingen der wetenschap schrijft, blijkt in vroeger eeuwen reeds te zijn gedebeerd.

Men sleept er soms Kant bij, als zou die de menschen over de slang en dergelijke kwesties aan het denken hebben gezet, terwijl historisch onderzoek uitwijst, dat ze vroeger precies oender en vaak nog scherper werden gesteld.

Wij willen in een paar artikelen den bekenden Gereformeerden theoloog Petrus van Maastricht over deze kwestie het woord geven en men zal, dank ons, wel eenige verrassende ervaringen opdoen.

Wij gebruiken hier de oude Hollandsche vertaling van zijn werk, hetwelk in 1749 verscheen.

Alle subjektiviteit is hiernoe uitgesloten.

Wij hebben de spelling wat gemoderniseerd, maar den ouden zinsbouw lieten we onveranderd.

In het eerst leest deze wat zwaar, maar weldra went men er aan.

Op verschillende plaatsen handelt hij over het spreken van de slang, maar vooral op blz. 234—241 van het Tweede Deel zijner „Beschouwende en Praktische Godgeleerdheid“.

Hij tracht daar verschillende dwalingen te dezer zake te wederleggen. Vooral treedt hij op tegen Balthasar Bekker. Natuurlijk nemen wij niet elke uitdrukking en elk argument voor onze rekening, maar veel valt er uit te leeren. Wij citeeren dan:

„Ten vierde, aangaande de slang, den verbede, pleegt gevraagd te worden, niet zoo zeer wie en geweest zij van gedaante en soort, een basilisk, een adder, of eenig ander dier, dan wel hoedanig hij geweest zij, of een ware en natuurlijke, dan of alleen een gedaante daarvan, en indien een ware slang, of dan een slang alleen, dan of bestoot, vergeteld, bezeten en vervuld van en door den Satan, Philo de Jood van de wereldmaking, gelijk het gansche derde Hoofdstuk van Genesis, zoo ook deze slang in een leenspreuk veranderende, verstaat door dezelve niets anders dan den wil. Dezen volgt Origenes, die in de meeste plaatsen der Schrift allegoriseert; en onder de geestdrijvers Jakobus Behm, de geheele Genesis in een leenspreuk veranderende; integendeel laten sommige Joden niet dan een natuurlijke slang toe, welke Aben-Ezra (in Perusich super Gen. III) dapper verdedigt, en met welke 't houden de Sociniani, Kabalisten, Cyrillus (contr. Julian. lib III) en Kajetanus, die alleen den Satan verstaan, in de gedaante van een slang blinkende. Het gemeen en waarachtiger gevoelen der Gereformeerden is, dat 't geweest is een slang bezeten van den Duivel, en deszelfs werktuig in de verleiding: waarom Theodoretus (Quaest. in Gen. 32) zegt: ...

De slang is het werktuig geweest van dengene, die in der waarheid de vijand was. Want dat er een ware slang bij is geweest, blijkt zoowel uit het getuigenis van den tekst, Gen. III, als uit de straf van het op den buik kruipen en het eten van 't stof, vs 12. Doch dat er niet alleen een slang is tegenwoordig geweest, blijkt: I. uit de gelijkheid der plaatsen: Joh. VIII, 44; 2 Kor. XI, 3; Openb. XII, 9. II. Uit hare redeneering en verleiding III. Uit de aangekondigde straf der kopvermorzeling, aan geen anderen aangedaan of zullende aangedaan worden aan den Satan, Rom. XVI, vs 20. Hetgeen nu, behalve deze dingen, aangaande de orde van deze Verbondschending, en aangaande de eerste beweging daarvan, insgelijks aangaande de zwaarte, en andere stukken meer pleegt beredentwist te worden, hebben wij reeds allang in het Leerstukke en Verklarende deel aangeroerd.

Men vraagt, ten vijfde, of het verhaal van de verzoeking en verleiding der eersgeschapen menschen historisch zijn, dan allegorisch. Wij zullen niet wederom voor den dag roepen diegenen, welke wij in het Verklarende deel, en in de voorgaande paragraaf geteekend hebben.

Balthasar Bekker onlangs in zijn betooverde Wereld I Boek, XII Hoofdst., omdat hij meende, dat de geschapen geesten niets anders zijn dan enkele dieringen, en dat ze derhalve door hun eigen krachten buiten zich niet werken, als hij zag, dat hem voor het tegengestelde zou tegenwoordig worden de historie der verleiding van den Satan door de slang, waar door die gewrocht heeft buiten zich, zoo op de slang, als door middel en behulp van dezelve op de vrouw; tracht met inspanning van alle krachten te

verwerven, — goricsh verbi § 1, dat hij alle zwaarigh op te lossen, hetgeen zijn kwade geest, hij § 2 te e leed heeft, e verhaalt; on te vergelijken dat de Duivel moorder van alwaar hij z heid bedrog, alwaar hij z Satan; dat den aan dit daarop alle

Daarna vermeld werd de slangen en gedaante, dan niet be maet één ve vorzelsel: e geregd worc daar er list, boven § 6, e enig onrede zij, om den wel een me begaafd was Envel § 7, geenerhande wier behulp hij geen tong, hij de Vrouw verstoken is toe zon hij hebben? Wa gesteld zijden ken heeft, z een grooter cell ooit ged, gelijkt de es, macht sprek, Duivel zich heeft, dan G ver de reden, geweest zijn, niet zegt, d heeft. Hij v geweest, die zeldde slang, digde. Doch hoe kan Gos digde hij hee arde, hetwe eigen was doe hij Pareus, val op vroeten kan worden, straf aangek, daar men op Dat ook § 16 er vijandschap Vrouw en he vijandschap menschen en a leenwen, tigen ten de slange enz.

Vervolgens wordt, en dan Satan Eva ver kan worden, geworden, te hierin bij her Duivel, noch stan worden, torischer, moet worden, oorsprong van der menschen en raadslag, andere wijze zeggen. Dat slang alleen, c Ondertusschen verhaal zij, v twijfel niet v 'mans ganc, laten wij dez wegen“.

Een

Het wordt zo van docent v, doeling van de rede als zoodan, wng wat de aut, hoistische rich, confessioneele“, daarvan ons st dr Kuypers voo in wijderen zin christenen, die verkeerd belich, wordt gevonnist. Slechts veroo, opmerkingen. De eerste is, wat al te veel draagt. Hij sp, altesceente pen, de generatone, hione, en bezon, voor zelfouten r

ij verwondert u
il er niets mee
n niet opgeho
stel om alle ge
tot de Genera
ren uitrekenen
anomen.
zelf geen kwaad
lat er in onze
worden ze niet
plaats van een
reformatie nood.
rbijsien, dat er
ven wordt, wat
gesteldheid voor
gaarne zal wor
de meening zijn
het spreken van
een brandende
argumenten aan
geschiedenis ge
t ze al erg ont
natiste vorderin
in vroeger een
als zou die de
gelijke kwestie
ij historisch on
precies oends
eld.
a den bekenden
n Maastricht over
men zal, dunkt
ringen opdoen
ndsche vertaling
verschoen.
itgesloten.
forniseerd, maar
veranderd.
ar, maar weldra
elt hij over het
l op blz. 234—
„Beschouwende
aligen te dezer
dt hij op tegen
n wij niet elke
onze rekening.
ij citeeren dan
g den verleider,
zoo zeer wie n
een basiliek, een
hoedanig hij ge
ke, dan of allet
een ware slang,
estoot, vergezeld
den Satan, Philo
slijk het gansche
ok deze slang in
aat door dezelve
lgt Origenes, die
allegoriseert; en
ehm, de geheele
ende; integendeel
natuurlijke slang
super Gen. III
houden de Soc
Julian, lib III
e verstaan, in de
Het gemeen
ormeerd is, dat
den Duivel, en
waarom Theodo
est van dengene.
Want dat er een
jowel uit het ge
als uit de straf
toren van 't slot
a slang is tegen
gelijkluidendheid
r. XI, 3; Openb.
n verleiding, III
vermorzeling, aan
e aangedaan wor
). Hetgeen nu, be
de van deze Ver
te beweging daar
e, en andere stuk
iden, hebben wij
Verklarende deel
haal van de ver
hopen menschen,
tullen niet weder
welke wij in het
ade paragraaf ge
tooverde Wereld
ende, dat de ge
dan enkele krach
en eigen krachten
dat hem voor het
orden de histo
r de slang, waar
sich, zoo op de
an dezelve op de
alle krachten te

verwerven, dat het niet historisch, maar een allegorisch verhaal zij. Over deze zaak zegt hij vooraf, dat hij niet verplicht noch verbonden is, om alle zwaarigheden, bij hem desaanstaande voorkomende, op te lossen, als hij dat maar hebben en houden mag, heiligen zijn gansche werk bedoelt, namelijk, dat de kwade geesten niet werken buiten zich. Dan schijnt hij § 2 te erkennen, dat de Satan den mensch verleid heeft, en dat Mozes zulke door omstandigheden verhaalt; ondertusschen gebiedt hij met dit verhaal te vergelijken Christus, Jon. VIII, 44, alwaar hij zegt, dat de Duivel is een leugenaar en een menschenmoordenaar van den beginne; en Paulus 2 Kor. XI, 3, alwaar hij zegt, dat de slang Eva door haar arglistigheid bedrogen heeft; en Johannes Openb. XII, 9, alwaar hij zegt, dat de oude slang geweest zij de Satan; dat dus de vergelijking van al deze gezegden aan dit verhaal veel licht toebrengt, en dat men daarop allermeest acht geven moet.

Daarna leert hij § 3 dat de slang in den tekst vermeld wordt, en wel alleen; en dewijl, volgens § 4 de slangen menigvuldig zijn, en van allerlei soort en gedaante, ten minste mannetje en wijfje, dat men dan niet begrijpen kan, om wat reden er alleen maar één vermeld wordt, en wel met een aanwijzend voorzetsel: die slang; noch ook hoe dezelve § 5 gezegd wordt listiger te zijn dan al de dieren, daar er listiger dieren opgemerkt worden: daarenboven § 6, dat men niet bedenken kan, op wat wijze eenig onredelijk, stom dier door listigheid bekwaam zij, om den mensch te verleiden en te bedriegen, en wel een mensch, die met een zoo groote wijsheid begaafd was. Hier vandaan vaart hij voort tot den Duivel § 7; om te verwerven, dat de Satan op geenerhande wijze een slang uitgekozen heeft, door wier behulp hij spreken zou tot de Vrouw, omdat hij geen tong en stem noodig gehad heeft, waarmede hij de Vrouw aanspreken zou, en omdat een slang verstoken is van verstand teffens en van sprake, waar toe zou hij derhalve een slang voor zich uitgekozen hebben? Waarom geen ekster of aap? Doch § 9 gesteld zijnde, dat de Satan door de slang gesproken heeft, zoo zegt hij, dat de slang even hierdoor een grooter wonderwerk gedaan heeft, dan God zelf ooit gedaan heeft. Ja § 10 zegt hij, zoo gij vergelijkt de ezelin van Bileam, door een Goddelijke kracht sprekende, dat daaruit vloeien zal, dat de Duivel zich zelf een veel wijzer betoond en gedragen heeft, dan God, sprekende door een ezelin, voorzover de redeneeringen van gene fijner en schranderder geweest zijn, dan van deze. Doch § 11 dat God niet zegt, dat de Satan door de slang gesproken heeft. Hij vraagt derhalve § 12: wie is het dan geweest, die sprak? En hij antwoordt zich zelf: diezelfde slang, waaraan hij naderhand de straf aankondigde. Doch hier werpt hij zichzelf wederom tegen: hoe kan God een stom dier aanspreken? hoe kon hij hetzelve een straf aan, te knippen op de narde, hetwelk aan hetzelve van te voren reeds eigen was door deszelfs natuur? En § 14, 15 wederlegt hij Pareus, welke meent, dat de slang vóór den val op voeten gegaan heeft. Dat ook § 14 niet verstaan kan worden, op wat wijze aan de slang tot een straf aangekondigd wordt, het eten van het stof, daar men opmerkt dat de slang allerlei dingen eet. Dat ook § 16 niet verstaan kan worden, op wat wijze er vijandschap plaats heeft tusschen het zaad der Vrouw en het zaad der slang, wijl er een grotere vijandschap bespeurt en gezien wordt tusschen de mensch en andere onvernünftige dieren, bijvoorbeeld, leeuwen, tijgers, wolven, enz. en § 18 dat de Ophiten de slangen eertijds geëerd hebben boven Christus, enz.

Vervolgens § 21, dat hier alleen de slang vermeld wordt, en dat Paulus 2 Kor. XI, 3 niet zegt, dat de Satan Eva verleid heeft; dat anderszins niet verklaard kan worden, hoe hem tot een straf aangekondigd zij geworden, te knippen op den buik. Al hetwelk zich § 22 hierin bij hem ontlast, dat noch de slang, noch de Duivel, noch die beide hier eigenlijk moeten verstaan worden, en bijgevolg, dat het verhaal niet historisch, maar allegorisch-verstaan moet worden. En schoon de Schrift leert, § 24, dat de oorsprong van den val der geesten van de zonde is, en der menschen uit den Duivel, maar, of dit met beleid en raadslag, of volgens voorbeeld, dan op eenige andere wijze geschiedt, dat zij evenwel geen verhaal zeggen. Dat 't zeker zij, dat de tekst spreekt van de slang alleen, doch die dit niet heeft kunnen uitvoeren. Ondertusschen, welke de allegorische zin van dit verhaal zij, verklaart hij niet en kan hij ook buiten twiffel niet verklaren. Dit is het kort sommig van 's mans gansche redeneering, oprechtelijk voorgesteld; laten wij dezelve nu eens een weinig nader overwegen".

HEPP.

Een Christelijk-Gereformeerde stom.

VII.

Het wordt zoo langzamerhand tijd, dat we de rekening van docent v. d. Schuit opmaken. Krachtens de bedoeling van deze artikelenreeks gaan we niet op de rede als zoodanig in en laten we dus buiten beschouwing wat de auteur opmerkt over de moderne of evolutionistische richting en over zijn eigen „schriftuurlijk-confessioneele". Slechts insoverre, als de bespreking daarvan ons stof leveren kan voor ons betoog, dat dr. Kuyper voor de rechtbank van Apeldoorn — en in wijderen zin van een heele groep vlakbij ons staande christenen, die wij moeten zoeken — geheel en al verkeerd belicht en op door en door vooze gronden wordt gevormd, kan dat alles hier ter sprake komen. Slechts veroorloven wij ons in het algemeen twee opmerkingen.

De eerste is, dat de rectorale rede van docent v. d. S. wat al te veel het koninkrijk van overhaasting draagt. Hij spreekt van „viesie", „antroposofie", „adolescente periode", „Mijers", „analitisch", den „locus de generatione", als hij bedoelt den locus de regeneratione, en bezondigt zich meer, (ook als wij plaatsruimte voor zelftoute reserveeren), tegen de regelen van scherpe

omschrijving en nauwkeurige aanwending van het woord. Een enkelen keer zegt docent v. d. S. precies het omgekeerde van wat hij bedoelt (bl. 12, regel 19, 20) en hij begaat de vergissing, den titel van het nog wel beroemde werk van William James: The varieties of religious experience te vertalen door: „Verscheidenheden van religieuze proefnemingen". Toch had het feit, dat James' werk is vertaald in het nederlandsch door J. P. Wesselink—van Rossum onder den titel: „De verscheidenheden op het gebied van godsdienstige ervaringen, hem den beteren weg kunnen wijzen. Dit alles heeft geen belang voor iemand, die niet geroepen is, een recensie te geven van een niet ter recensie aangeboden geschrift. Maar voor ons betoog heeft het wel beteekenis. Het kan ons doen vragen: blijkt hier genoegzaam geduld, om in te dringen in het onderwerp, dat de spreker behandelen wil? In het algemeen is men de oefening van zoodanig geduld aan zichzelf verplicht. Maar vooral wie iemand als Kuyper, een medechristen, nog wel met diens heele „richting" bestrijden wil, is dit aan dien medechristen verplicht.

In de tweede plaats moet het ons van het hart, dat doc. v. d. Schuit zich wat al te gemakkelijk „vijft", zooda hij tot twee maal toe abusievelijk schrijft. Hij heeft de moderne of evolutionistische richting bestreden met wapenen, die haar eigen voorstanders ten deele reeds hebben overgenomen, en tastte haar aan in bepaalde typische kenmerken, die wel een vorige generatie van deze school, maar niet de modernste vertegenwoordigers ervan kunnen kenschetsen. De enquête-methode b.v., die het religieuze individu aan het woord liet komen, om uit zijn eigen verklaringen en ervaringen het verschijnsel van bekeering en wat daarmee samenhangt, te leeren kennen, is in den laatsten tijd losgelaten voor een meer doeltreffende methode van onderzoek, waarbij meer de religieuze gemeenschappen en de godsdienst zelf in zijn sterkste en hoogste verschijningsvormen worden onderzocht. Met deze nieuwere zelfcorrectie der moderne school heeft docent v. d. Schuit geen rekening gehouden. Dat is ook weer een verschijnsel, dat voor ons doel veel te zeggen heeft. Immers, het wijst erop, dat de kalender niet bijgehouden werd. En dat behoeft ook niet in alle gevallen te gebeuren. Maar het is wel noodzakelijk voor iemand, die zegt, dat hij een heele groep van medechristenen wil uitsluiten van de school der schriftuurlijk-confessioneele, en dat nog wel in een tijd, die zowel de Schrift als de confessie weer in het brandpunt der belangstelling plaatst. Evenals docent v. d. S. de moderne school bestreed zonder acht te slaan op de recente feiten en de ontwikkeling der dingen in den laatsten tijd, evenzoo heeft hij ook met de z.g. Kuyperiaansche „richting" gedaan. Dobaten, die allang tot rust gekomen zijn, en waarover reeds voor 20 jaar (1905) synodale olie uitgegoten werd, maar dan naar zuiver recept, worden totaal genegeerd; en om toch maar in de contramans te blijven wordt positie genomen in den tijd vóór 1905, en dan nog zóó, dat de moderne richting beter bekeken wordt dan de Kuyperiaansche.

Er is in al deze dingen iets, dat krenkend is.

Krenkend door lichtvaardigheid.

Of is het geen lichtvaardigheid, als docent v. d. S. durft zeggen, dat het een „psychologische" fout van Kuypers richting is, dat ze komt tot de leer van de dormante (sluimerende) wedergeboorte? Hoeveel dat laatste beteekent, hebben we reeds gezien; daarover nu geen woord meer. Maar we vragen, niet zonder verwondering: is hier een dogmaticus aan het woord van de Christelijk-Gereformeerde Kerk? Spreekt hier een man, die geen psychologie bestudeert maar theologie? Docent v. d. S. heeft beloofd, dat hij „Schrift" en „confessie" zal aan het woord doen komen. Maar hij heeft ze beide grondig verzwegen en links laten liggen. En hij begaat de voor een „schriftuurlijk-confessioneele" richtings-man onvergeeflijke fout, dat hij de kwestie nitvechten wil, en met de Neocalvinisten „afrekenen" wil, op „psychologische" gronden en langs psychologischen redeneering. Letterlijk schrijft hij: „Ik wil trachten dit te doen (afrekenen met de Neocalvinistische richting!) niet als op de gewone gemakkelijke wijze, door teksten uit den Bijbel en confessie aan te halen, maar in regelrecht verband met mijn onderwerp dit psychologisch trachten te weerleggen."

Alzoo staat het geschreven.

Maar wij wrijven de oogen uit.

Is de bewijsvoering met Schrift en confessie „gemakkelijk"?

Neen, neen, die is juist hier de eerste, en de zwaarste eisch.

Wil men in Apeldoorn de nitkomsten der geologie bestrijden, voorzover men ze niet wil erkennen, doet men dat dan ook soms niet langs „den gemakkelijken weg van Schrift en confessie", maar langs geologisch-wetenschappelijke weg?

En wil men er de filosofie, laat ons zeggen, van Hegel bestrijden, doet men daar dat dan niet „met Schrift en confessie", maar langs filosofischen weg?

Ieder voelt, dat dan de theologische school van Apeldoorn onmiddellijk kan verdwijnen. Want Schrift en confessie zijn geen handboeken voor geologie en niet voor filosofie, en ook niet voor psychologie. Maar ze geven daarvoor wel de beginselen aan.

Het is een droef-tragi-comisch verschijnsel, dat zich hier afspeelt.

Eenerzijds staat dr. Kuyper. Docent v. d. Schuit zegt tegen hem: gij begaat een „psychologische" fout. Maar dr. Kuyper heeft zijn leven besteed voor de verbreiding der gedachte, dat hij de terreinen van de wetenschap, ook de psychologische, niet kon betreden tenzij met de Schrift in de hand en in het hart. Daarom is ook zijn constructie van de leer der wedergeboorte geen kwestie van psychologie. Hij komt tot zijn voorstelling op grond van de SCHRIFT. Hij heeft herhaaldelijk bewezen uit den bijbel genoemd. Nu kan men zeggen: dr. Kuyper maakt een fout; daar kan men over praten. Maar het is tastbare dwaasheid, te zeggen: die fout is psychologisch en we

1) Wetenschap en palingenesie!

zullen die dan ook eens even langs psychologischen weg bestrijden. Toen dat gezegd werd, toen — we aarzelen niet het uit te spreken — toen heeft de rector van de Theol. School van Apeldoorn tenslotte gedaan wat een „schriftuurlijk-confessioneele" nooit moet doen. Hij heeft toen zijn standpunt verlegd naar het terrein der moderanen, der menschen, die ook van wetenschap praten, zonder Schrift. Die een psychologie kunnen opbouwen zonder Bijbel. Al had dr. Kuyper zich honderdmaal vergist en docent v. d. Schuit duizendmaal gelijk, dan zou in den grond dr. Kuyper toch nog zuiverder zijn dan docent v. d. Sch. Want iemand, die zich vergist in de uitlegging van de Schrift, waarvoor hij overigens eerbiedig bukt en welker resultaten, zooda hij ze ziet, hem op gezag der Schrift bindend zijn, die staat op den bodem der confessie. Maar iemand, die waarheden grijpt, per ongeluk, maar ze dan grijpt langs een anderen weg, dan waarlangs hem de bijbel voert, die heeft in zijn wetenschappelijke methode het standpunt der Schrift en der confessie verlaten; die heeft in zijn wetenschap het gereformeerde beginsel verloorchend.

Men moet hier niets achter zoeken.

De historie is een langzaam werkende, maar punctueel betalende wreekster.

Men heeft geroepen van den kant der christelijk gereformeerde kerk: dr. Kuyper heeft de gereformeerde gedachte verlaten. Hij werkt — wee over hem — niet met de gereformeerde belijdenis, maar met de gereformeerde „beginselen". Fij, fij! En hij heeft niet de Schrift geloovig erkend, maar komt met zijn filosofie voor den dag.

En zie hier de wraak der historie.

Daar komt een Apeldoornsche rector. Hij komt voor den dag voor de eerste maal. Hij zal Kuyper weerleggen. Officieel. Welk operatieterrein kiest hij? Niet dat der Schrift, noch dat der confessie; maar dat der psychologie! Op welk wapen wil hij den strijd openen? Op het psychologische!

Maar zoo komt men van dr. Kuyper niet af.

Stel dat hij louten manke, dan zijn het dogmatisch-exegetische. En iemand, die met geen woord uit Schrift en confessie Kuyper weerlegt, gaat hem voorbij.

Laat men van den kant van Apeldoorn nooit meer zeggen, dat Kuyper werkt met de gereformeerde beginselen en niet met de gereformeerde belijdenis. Want de rector van Apeldoorn werkt hier niet met de gereformeerde belijdenis en niet eens met de gereformeerde beginselen. Hij opereert met de beginselen der psychologie.... althans, zooda hij ze ziet.

Ja, dit laatste moet men niet verzuimen erbij te zeggen.

Want feitelijk komt het heele betoog van docent v. d. Schuit hierop neer, dat hij zegt: dr. Kuyper zegt wat (al zagen we dat dat iets anders was, dan er hier van gemaakt werd). Maar dat is niet waar.

Argumenten?

Ja, zeker! Twee argumenten, en dan „psychologisch".

Argument één: het is niet waar.

Argument twee: het is niet waar.

Ik achters niet, ik overdrijf niet.

Want argument één luidt: de wedergeboorte is geen nieuwe schepping, maar een herschepping (maar, dat heeft dr. Kuyper zelf honderdmaal betoogd, dus dat kan geen Apeldoornsche ontdekking zijn). En nu is, ja, hoor goed, „nu is het PSYCHOLOGISCH ONMOGELIJK", dat de functies der ziel in den wedergeborene „worden omgekeerd en een richting naar God krijgen, en dat de mensch, de zelfbewuste mensch, daar niets van merken zou".

Dat is argument één.

En het tweede, hiernaas gelijk, is: „Waar de ziel, in al haar functies wordt aangeraakt, daar moet, zoodra het zieleleven tot bewustzijn is gekomen en de mensch zich dus rekenschap kan geven, wat rondom hem en in hem omgaat, die ziel in al haar functies zich uiten".

Wat is dat nu anders, dan zeggen: Kuyper heeft geen gelijk, want hij heeft geen gelijk; hij zegt wat, maar het is niet waar, omdat het niet waar is?

Is dat soms psychologie?

Welneen, het is niets.

Het heet hier „psychologisch onmogelijk", dat de mensch niets zou merken van wat God in Hem doet. Maar de man, die dat gezegd heeft, erkende zelf, dat de wedergeboorte haar aanvang had in „wat de moderne psychologie noemt: het onderbewustzijn". Hij móet dus ook toegeven, dat daar de principiële verandering intreedt; die niet aanstonds in het bewustzijn opgenomen wordt en doordringt. Hij erkent dus een theologische mogelijkheid, neen, werkelijkheid, die hij dan later rangschikt onder de psychologische onmogelijkheden. Gereformeerd is anders. Wil hij met dr. Kuyper twisten, dan strijde hij over de vraag, of dat verhoogen blijven van het beginsel der wedergeboorte lang kan duren, of minder lang; kort, of minder kort. Maar deze volzin is niet alleen een verwerping van dr. Kuyper, maar ook een verloochening van docent v. d. Schuit. En van Comrie. En per slot van rekening van alle gereformeerde theologen en de heele confessie. Want zij zeggen allen: de wedergeboorte is eerst een omkeering van de vermogens in de ziel en het is theologisch „schriftuurlijk" zeker, dat de mensch daar eerst niets van merkt. De vraag: hoe lang dat duurt, is een tweede. En daar zegt de docent geen woord over. Maar dan heeft hij de menschen ook maar wijs gemaakt, dat hij tegen dr. Kuyper streed. Hij liet hem gansche rustig liggen.

En niet beter staat het met het tweede argument, dat aan het eerste gelijk is. We citeerden het reeds. Ook hier weer de begripverwarring, die den docent doet spreken over de „functies" der ziel, terwijl hij het alleen moet hebben over de „vermogens" der „hebbeligheden" der ziel, en over de vraag, welken weg de ziel doorloopt om van vermogen tot functie te komen. En Jan die geweldige zin, dat zoodra de mensch zich rekenschap kan geven van wat in hem omgaat, die ziel zich in al haar functies uiten moet. Algedacht van de voosheid van deze laatste bewering (de psychologie laat het zelf wel anders zien), merken we alleen maar op, dat de

docent wéér Kuyper links laat liggen. Want heel de kwestie loopt juist over de vraag, hoe het staat met menschen, die nog niet zo over zijn, dat ze zich rekenschap kunnen geven van wat in hen omgaat.

Zulks noemt men nu „afrekenen”. Afrekenen met Kuyper.

Quis non fleret?

En dit alles wordt dan aangevoerd tegen.... Kuyper. Tegen den man, die gewezen heeft op den Dooper, en op Jeremia en op heel Gods werk in de schepping (b.v. E. Voto III, 17).

Tegen den man, die eens geschreven heeft, dat hij de regelen van het proces, dat van wedergeboorte tot bekeering overleedt, niet kan verklaren, (zoals de christelijk-geroformeerde dogmaticus) langs psychologische weg, maar alleen door de verborgen levensgemeenschap met Christus en diens werk; alsook door de werking van God den Heere (E. Voto III, 386, 427).

Tegen den man, die ook aan docent v. d. Schuit geleerd heeft, dat in de wedergeboorte het rad der geboorte in het centrum van het wezen op een andere spil wordt gezet; maar die daarna hem komt vertellen, dat hij nu niet maar dadelijk moet gaan praten over de „functies” der ziel, maar moet verstaan, dat op zichzelf in de wedergeboorte de wereld van ons bewust leven nog niet is veranderd; omdat dit eerst geschiedt, als de tot ons ingekeerde H. Geest zijn werking uit het centrum ook op onze facultates, onze vermogens, overbrengt. (Enc. II, 535). En die daarmee zijn bestrijders geen kans geeft, aan zijn logica te ontkomen of aan zijn Schriftbewijs, door een beroep op de functies van den bewusten en naar binnen ZIENDEN mensch, maar hen dwingt, tot het centrum der ziel af te dalen, om aldaar....

Ja, om aldaar te leeren, dat men niet wijs moet zijn, boven hetgeen men behoort wijs te zijn.

Want dat zegt de Schrift.

Wat zegt ook Kuyper, die niet met psychologische wijsheid, maar met Bijbelsche, normatieve gegevens, komt tot zijn leer.

Dat zegt ook de door docent v. d. S. maar gemakshalve genegeerde synode van Utrecht 1905, waar de Kuyperiaansche „richting” althans eenigermate aan het woord kwam, en die voor doc. v. d. S. meer had moeten beteekenen dan een citaat, dat niet te vinden was, toen er naar gevraagd werd.

K. S.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN.

Breken breedere denkbeelden zich baan?

II.

Besprak Prof. Casimir in zijn eerste „Telegraaf”-artikel verschillende oplossingen ter subsidieering van het Bijzonder Hooger Onderwijs door den Staat, maar bevredigden die hem niet, in zijn tweede artikel ontwerpt hij een plan, dat volgens hem beter voldoet.

Hij stelt voorop, dat hij geen heil verwacht van een gelijkstelling tusschen Openbaar en Bijzonder Hooger Onderwijs tot op den halven cent. Ook voor het Lager Onderwijs keurt hij dit stelsel af. Het is z.i. gebaseerd op wantrouwen. Want men gaat bij de tegenwoordige subsidie-regeling, welke strenge waarborgen eischt, er van uit, dat het de voorstanders van bijzonder onderwijs niet zoozeer om goed onderwijs als om de centen te doen is. Men had het bijzonder onderwijs een vrijer ontwikkeling moeten gunnen, maar als tegenprestatie ook een klein offer van zijn voorstanders moeten vragen om de liefde en de belangstelling der ouders niet te doen verflauwen.

Die fout wil hij bij het Hooger Onderwijs vermijden. Daarom komt hij met het volgende voorstel:

Men verleene de subsidie aan de bijzondere universiteiten tot een bedrag van 80% en stelde deze telken jaar bij de begroting vast. Men neme de hoogleraren op in de bestaande pensioenregeling. Ik stel mij de zaak aldus voor: Vast staat, dat voor eenmaal ingestelde leerstoelen de subsidie blijft uitgekeerd, zoolang de benoemde titularis zijn ambt bekleedt. Telken jare komen nu op het departement van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen de aanvragen binnen, zoo voor de openbare als de bijzondere universiteiten, ontrent nieuw te vestigen leerstoelen, te stichten gebouwen, aan te schaffen hulpmiddelen. Deze aanvragen worden door het departement, eventueel onder voorlichting van den onderwijsraad, onderzocht. In verband nu met gebleken behoeften, aantal studenten, geschikte personen, wordt beslist, wat ieder kan worden toegestaan. Een inter-universitaire raad kan ook noodig overleg bevorderen. Het is in ons kleine land toch niet mogelijk tot een volledige uitrusting te komen van alle universiteiten. Aan onze oudste en roemrijkste universiteit wordt hijv. de aardrijkskunde niet gedoeceerd, is de voorziening in het onderwijs in de moderne talen maar gering, is geen laboratorium voor psychologisch onderzoek, is van rijkswaag niet voorzien in het onderzoek in de wijsbegeerte der rechts- of de opvoedkunde. De twee bijzondere universiteiten zullen allereerst de gelegenheid moeten hebben, hun geestelijken, juristen, leeraren en geneeskundigen op te leiden. Zeer speciale onderzoeken zullen zij voorloopig nog wel niet willen instellen. Aanvankelijk zullen op de begroting eenige groote bedragen voorkomen voor stichting van gebouwen, maar langzaam aan zal dit ingehaald zijn. Het is duidelijk, dat deze regeling geen groote verandering eischt in de wet op 't H. O. Ik weet zelfs niet, of deze subsidieering niet zonder wetswijziging ware in te voeren, natuurlijk bij suppletore begroting, opdat de Eerste Kamer zich zou kunnen uitspreken, en deze niet de geheele begroting zou moeten verwerpen of zich gepasseerd gevoelen. Wanneer men ziet, hoe ruim de Tweede Kamer stond tegenover de subsidieering der vreedvrouwen school te Heerlen, moet men hoop hebben, dat zij ook in deze materie van geen minder ruim standpunt zou doen blijken.

Bij een dergelijke behandeling zouden openbare en bijzondere universiteiten hoe langer hoe meer elkaar

zoeken en door onderling overleg zou men regelingen kunnen treffen, waardoor een student hijv. zijn candidaats-examen aan de eene, zijn doctoraal examen aan de andere universiteit gemakkelijk — nu kan 't wet-telijk ook, maar 't komt weinig voor, helaas — zou kunnen afleggen. Nijmegen en de V. U. zullen wel geen cryogeen laboratorium willen stichten en een student, die dit noodig zou hebben, naar Leiden sturen.

Zooals men ziet, bepaalt Prof. Casimir zich niet tot het trekken van groote lijnen, maar daalt hij tot in bijzonderheden af.

Zelfs de interne aangelegenheden van de Vrije Universiteit gaan hem ter harte.

Hij acht verplaatsing van de Vrije Universiteit gewenscht.

En hij omkleedt dit met deze redenen:

Ik zou hieraan nog willen toevoegen, dat het mogelijk moet zijn, aan de V. U. gelden toe te staan voor een eventuele verplaatsing. Hoezeer ik ook erken, dat A'dam een heerlijk centrum voor studeerenden is, zou ik de V. U. gaarne naar Kampen en Zwolle zien verplaatst. Het zou ten eerste een mogelijkheid zijn, om de tweevoudige theologen-opleiding (Kampen—A'dam) die historisch te verklaren en psychologisch te billijken is, maar wetenschappelijk en financieel niet te verdedigen valt, te vereenigen. Maar een andere gedachte leidt mij. Ik beschouw het als een groot voorrecht voor een landstreek, een universiteit te bezitten. Zij oefent een verheffenden invloed uit op haar omgeving. Nijmegen, makkelijk met Brabant en Limburg verbonden, beheerscht het Zuiden, gesteund door de leergangen te Tilburg, Amsterdam, Utrecht en Leiden liggen alle drie in het centrum: in het belangrijke Utrecht-Hollandsche laagveengebied. Groningen overstraalt Groningen, Friesland en Drente gedeeltelijk als middelpunt. Schep nu een universiteit in het midden des lands. Zwolle is per spoor gemakkelijk te bereiken, heeft mooie omstreken, voor studeerenden. Hoogleraren, die zandgrond begeeren, kunnen over den IJssel gaan. Er is dan ook in deze omgeving een universiteit, waarvan niet alleen (ik denk aan a.s. leeraren, aan de ziekenhuizen) de gereformeerden zullen profiteren. Ook geestelijk is deze streek, gelegen tusschen twee bolwerken van gereformeerden (Friesland en de Veluwe) niet ongeschikt voor de V. U.

Ja, hij gaat nog een stap verder.

Ik wensch nog een opmerking te maken. Ik zie den tijd komen, dat de Ned. Herv. Kerk ook predikanten zal toelaten, die het candidaats-examen aan de V. U. hebben afgelegd.

Mocht de V. U. den wensch te kennen geven, dat ook aan haar twee hoogleraren der Ned. Herv. Kerk zijn verbonden, om voor de kerkelijke examens voor te bereiden (of zij het doen zal en kan volgens haar beginsel is een andere vraag) zoo zou het Rijk ook daar, evenals bij de rijksuniversiteiten, zich die uitgaven moeten getroosten.

Men zal niet kunnen ontkennen, dat hier een verzoenende geest aan het woord is en dat het opperen van deze denkbeelden alleen onzerzijds reeds als een verdienste moet worden beschouwd.

Gaarne willen wij ze van naderbij bezien.

Partijbelang en landsbelang.

De politieke crisis-film draait te snel, dan dat een weekblad die zou kunnen volgen en aktueel blijven.

Op het oogblik is Dr de Visser met de opdracht om een parlementair Kabinet te vormen huis toe gegaan.

Maar misschien staat het er, als ons blad verschijnt, weer heel anders voor.

Daarom is het raadzaam ons van gedetailleerde crisis-beschouwingen te onthouden.

Wel meenen we iets te moeten zeggen over het konflikt tusschen partijbelang en landsbelang, dat sommigen zien aankomen.

En men oordeelt dan: wanneer het partijbelang in botsing geraakt met het landsbelang, dan behoort het eerste opgeofferd te worden aan het tweede.

Wij gelooven echter, dat de kwestie niet zoo eenvoudig mag worden gesteld.

De grenzen tusschen partijbelang en landsbelang zijn heusch niet zoo gemakkelijk te trekken, als men het soms hoort voorstellen.

Wanneer een partij geen kleine, maar groote politiek voert, valt haar belang met dat van het land samen.

Wij voor ons achten een sterke anti-revolutionaire partij voor het welvaren, inzonderheid voor het geestelijk welvaren van ons land onmisbaar.

En nu kan het niet ontkend, dat de positie van deze partij in den loop der jaren is verzwakt.

Terecht wordt hierop gewezen in de brochure van den heer H. Die mer: „De Anti-revolutionaire Partij zichzelf”, een brochure, welke wij zeer ter lezing aanbevelen, niet omdat wij het er van a—z mee eens zijn, maar omdat toch veel daarin onze instemming heeft en volkomen strookt met wat wij nog niet zoo lang geleden in deze rubriek schreven.

Telkens deel uit te maken van de regeringspartijen heeft voor een partij groote nadeelen.

Doch vooral is dat het geval, wanneer juist onze mannen voor de zwaarste taak worden gesteld.

Wanneer zij eigenlijk de kastanjes uit het vuur moeten halen.

Ontvreedenheid ook in eigen gelederen kan niet uitspreken.

Daarom is het op zichzelf o zoo gewenscht, dat we weer eens tot onszelf kunnen komen en al onze krachten kunnen concentreeren op innerlijke versterking.

Ware er dan ook een combinatie te vinden, welke het saneeringswerk onzer financiën van het Kabinet-Colijn wilde voortzetten — wat van het door den heer Marchant geprojecteerde Kabinet niet te verwachten was —

dan zouden wij er niet te zeer over treuren, wanneer onze partij eens geen regeringspartij werd.

Hiermee wagen we ons niet aan een uitspraak over de houding van de a.-r. partij in deze crisis en wat zij behoort te doen.

Dat zal geheel van de omstandigheden afhangen.

Een à-tout-prix zich terugtrekken uit de regeringspartij zouden we niet durven bepleiten.

Maar aan den anderen kant gelooven we, dat onze mannen goed zullen doen met zich niet te spoedig weer voor den wagen te laten spannen.

Niet alleen behoort er o. i. waarborg te worden geboden, dat een da capo van de vlootwet-crisis en van de gezantschaps-crisis zal uithijven, maar ook zal men er zich ernstig rekenschap van moeten geven of het deel uitmaken van de regeringspartijen wel werkelijk noodzaak is.

Zooewel onze politieke tegenstanders als onze koalitiegenooten mogen het wel eens ter dege weten; we zijn er niet tuk op onze mannen in het nieuwe Kabinet te zien plaats nemen.

Voor een poos weer eens tot de oppositie-partijen te behooren zou voor ons volstrekt geen kwaad kunnen.

Doch in elk geval make men van partijbelang en landsbelang geen tegenstelling.

Consolidieering der a.-r. partij is een nationaal belang van den eersten rang.

HEPP.

LITERATUUR EN KUNST.

„De Bijbel als boek van Schoonheid”.

Dr B. Wielenga, die, veelzijdig begaafd man als hij is, theoloog, filosoof en literator mag worden genoemd, heeft in den loop der jaren van zijn studiën op de onderscheiden terreinen der God geleerdheid, wijsbegeerte en letterkunde in een aantal publicaties blijk gegeven. Belangrijk steeds door de keuze van het onderwerp, hebben deze geschriften, door de wijze van bewerken, die altijd van den typisch-oorspronkelijken geest van den Auteur getuigt, door hun actueel karakter, niet het minst ook door den frischen, persoonlijk-gestempelden stijl, aan zijn naam alom in den lande bekendheid gegeven. Ieder onzer, die meeleefte, heeft wel op eenigerlei wijze met deze geschriften van Dr Wielenga kennis gemaakt en die leeren waardeeren: in den theoloog Wielenga heeft hij daarbij den filosofisch geschoolden literator ontmoet en in den filosoof den literair bijzonder georiënteerden theoloog.

Onder deze geschriften is er echter m.i. geen, dat zoozeer de samenvatting is van Dr Wielenga's voortreffelijke eigenschappen, dat zoozeer de vereeniging is van al wat zijn studie en belangstelling kenmerkt als het lijvige boek: „De Bijbel als boek van Schoonheid”, dat dezer dagen in een bij den inhoud geheel passende vorm bij den Uitgever J. H. Kok te Kampen verscheen. Want een theologisch-evenzeer als een filosofisch en literair werk, brengt het de verbinding van al deze elementen tot het religieus-aesthetische, dat de karaktertrek is van geheel Dr Wielenga's schriftelijken arbeid. In al de vorige geschriften kwam dat als eigenschap naar voren, omdat het 't stempel was van de persoonlijkheid van den Auteur, hier is het de hoofdzaak, het onderwerp, en dus is dit boek ook stellig 't meest persoonlijke, 't meest typeerende voor de Wielenga-figuur, zooals we die, door de combinatie van de vorige geschriften, kennen. Dit boek is ongetwijfeld Dr Wielenga's levenswerk, omdat het de synthese is van zijn levensarbeid, omdat Schrijver en onderwerp volkomen bij elkaar passen, en, om zoo te zeggen, elkaar noodig hebben om ten volle tot uiting te komen. Want, evenzeer als de eerste een stof als deze behoeft om zijn rijken geest geheel te kunnen ontplooiën, evenzeer vordert de materie, veelzijdig van karakter als ze is en vóór alles religieus-aesthetisch, een man als Dr Wielenga om haar juist te belichten. Eigenlijk heeft hij altijd in deze stof geleefd: meestal stond ze, min of meer duidelijk zichtbaar, tegen den achtergrond van wat hij schreef en dikwijls was ze het onderwerp van z'n lezingen en particuliere gesprekken. Met het volste recht kunnen we dus zeggen, dat dit boek het boek is van Dr Wielenga.

Als we dan nader deze studie zullen behandelen, doen we dat met allereerst onze dankbare erkenning uit te spreken voor den belangrijken arbeid, die in dit boek gestalte heeft gekregen, een arbeid, evenzeer betekenend uit religieus als uit aesthetisch oogpunt, en in de tweede plaats voor het feit, dat Dr Wielenga met deze uitgave zich een bewijs op het literair terrein, ten aanzien waarvan van zijn eminente voorlichting niet kan worden gemist, 't Eene zoowel als het andere rechtvaardig een ietwat uitvoerige bespreking. Daarom meenen we twee artikelen aan dit geschrift te mogen wijden, een eerste artikel over het algemeene, inleidende gedeelte van het boek (dat vrij breed is) en een tweede over de bewerking der eigenlijke stof. Uiteraard zullen beide stukken vooral weergave zijn van den inhoud, ten einde dezen in zijn rijke verscheidenheid den lezer te doen zien.

„Met dit boek beoog ik tweeërlei doel”, aldus begint Dr Wielenga z'n „Woord Vooraf”. — „In de eerste plaats wil ik een bijdrage leveren tot de

zuivere e
De Bijbel
ik wil U
genaamd
heb ik mij
in dienst

In dit l
die deze
quante to
theoloog-p
vroegeren
die tegelij
ting zette
kunst moe
poging is
ook opree
derne ku
haar stin
daarom
de bestan
maar in d
dende ref
van een
moet, gel
verjongde
de bron
is.” ...

malen tot
bloei. Wij
en ook n
het bewijs
Geest in
scheppen
lijking me
doorstaat.”

Wie goe
niet slecht
de verbind
uitbreiding
„Moderne
en Christ
van Schoo
verbinden
een monum

Dan ov
Schoonh
allereerst
Bijbel”. M
nieuw aan
weegt zich
van de gro
zooals die
blijkt, ook
het minst
het Evang
sundacht v
vaarding v
Dr Wieler
van den

zoodanig o
in een be
vele, dat
daarbij da
zijn reflex

Meer in
aandacht
in het lich
lijke taak”
aan te kn
en haar te
zij bestem
behandeler
des Bijbel

Deze zij
waarvan
tusschen
den Bijbe
betoog, pr
Dr Wieler
volksziel i
brengen v
cultuur-sch
ding van c
Kanaän, v
vervigheid
de „mirac
verkiezing
beteekenis

Meer da
Abraham,
en de scho
en kleur el
gehalte, p
woord. Da
oriënteeren
want getui
ontroering,
heidsvari
Het is we
Wielenga t
taalinstrun
ding hem.

Na de l
het Hebre
Grieksch b
spiegeld, b
met een l
de schoonl

Waar m